

sed monemus a consuetudine ludendi sæpe cavendum esse, ut expresse docent Innocentius III, Decretal. l. 5, tit. 31, cap. 11; *Bened. XIV*, de Synodo diœces. l. 11, cap. 10, n. 5, etc.

Notandum, cum *S. Ligorio*, l. 3, n. 900, non omnes ludos chartarum cum alearum ludis confundendos esse, sed illos tantum qui totaliter pendent a casu, ut *le brelan* vel *la bouillotte*. Alii vero sunt mixti et inter alearum ludos non computandi, quamvis ordinarie multo magis expediat ut clerici ab eis præsertim coram sæcularibus abstineant et sollicitè caveant ne ex voluptate ludant aut nomen *lusorum* sibi comparent, quia sanctum ipsorum ministerium grave detrimentum inde pateretur, ut experientia sæpe demonstravit. Sæpe etiam adest culpa in hujusmodi ludis, ratione temporis perditæ, negligentia piorum exercitiorum, offensionis fidelium, etc.

7° *Choreæ et spectacula*. « Enimvero, sive antiquos, » sive recentiores post Tridentinum coactas synodos percurramus, omnes vehementer clericis succensuisse comperimus ab hisce fœdis oblectamentis sese non continentibus, » inquit *Bened. XIV*, de Synodo diœces. l. 11, cap. 10, n. 11, ubi graviter reprehendit ut nimis laxam et ferme ut erroneam et scandalosam doctrinam *Ferraris*, circa hoc punctum.

Hinc clerici nunquam interesse possunt saltationibus, choreis publicis, ludis scenicis, nec quibuscumque cœtibus, turpes, lascivas vel amatorias cantilenas deprementibus, aliisve oblectationibus statum clericalem deturpantibus. Gravitas peccati eorum æstimanda est ex diuturnitate et repetitione assistentiæ, ex motivo determinante, ex periculo, ex scandalo, etc.

Quædam sunt spectacula quæ ita dedecere non videntur, ut cursus equorum, subtilitates equitum, etc.; vix tamen clerici eis adesse possunt sine peccato saltem veniali, et sæpe mortali, propter scandalum; omnes enim comperiunt hujusmodi oblectamenta gravitati et sanctitati clericorum non congruere.

8° *Quilibet luxus*. Maxima et nobilis relucere debet sim-

plicitas in iis omnibus quæ ad clericos pertinent, in vestibus, in mensa, in supellectili, etc., ut imitentur Christum cujus sunt ministri, et de quo ait Apostolus, II Cor. VIII. 9 : *Propter vos egenus factus est, cum esset dives, ut illius inopia vos divites essetis*. Unde concilium Carth. IV, can. 15 : « Episcopus vilem supellectilem, et mensam » ac victum pauperem habeat, et dignitatis suæ auctoritatem fide et vitæ meritis quærat; » *Labbe*, t. II.; Concilium Nicænum II : « Omnis jactantia et ornatura corporalis aliena est a sacrato ordine; episcopus ergo » vel clericos qui se fulgidis et claris vestibus exornant, » emendari oportet. » *Labbe*, t. VII, p. 660.

Nec ea quæ capillos et habitum spectant prætermisit Ecclesia, quidquid sapit sæculum in ministris suis semper reformidans. Decret. 1^a part., dist. 33, c. 52; Decretal. l. 3, tit. 1, c. 7; *Bened. XIV*, de Synodo diœces., l. 11, cap. 4 et cap. 9.

A mente etiam Ecclesiæ et a pietate clericali bene intellecta alienus est habitus abjectus, sordidus, præsertim in sacerdote, qui cum multis quotidie relationes societatis habere debet.

Notandum ea omnia, quæ decentiæ causa clericis interdiciuntur, a *fortiori* religiosiis prohibita esse.

CAPUT SEPTIMUM.

DE SACRA HIERARCHIA.

Hierarchia a duobus verbis græcis, *ἱερός*, sacer, et *ἀρχή*, potestas, veniens, definitur : *Potestas, in plures gradus distributa, a Christo instituta, Apostolis eorumque successoribus tradita, ad regendam Ecclesiam et divina mysteria celebranda et distribuenda*. Una est ordinis, et altera jurisdictionis. Hierarchia ordinis est potestas eo fine instituta, ut bona spiritualia a caractere pendentia, et maxime sacramenta, fidelibus tribuantur : hierarchia vero jurisdictionis est potestas subditos in ordine spirituali regendi.

ARTICULUS PRIMUS.

DE HIERARCHIA ORDINIS.

De hac hierarchia loquitur concilium Trid., quando dicit, sess. 23, can. 6 : « Si quis dixerit in Ecclesia catholica non esse hierarchiam divina ordinatione institutam, quæ constat ex episcopis, presbyteris et ministris; anathema sit. »

Verbo communi *ministris* utitur, ut questionem de subdiaconatu et minoribus ordinibus agitatam, libera theologorum disputationi relinquat.

De fide est ergo sacram existere hierarchiam ex episcopis, presbyteris et saltem diaconis constantem, ac proinde statum clericalem a statu laicorum divina institutione esse distinctum : id aliunde evidenter constat ex dictis, ubi probavimus episcopatum, presbyteratum et diaconatum rationem sacramenti habere, et indelebilem characterem in anima imprimere. Underuit systema Lutheranorum, Calvinistarum aliorumque Protestantium, asserentium omnes fideles æqualiter esse sacerdotes, et sola communis vocatione ad obeundum ministerium sacrum deputari.

Ex hypothesis valde probabili, quod subdiaconatus et minores ordines a Christo non fuerint instituti, nihilominus subdiaconi et alii inferiores clerici propriam habent auctoritatem in ordinatione susceptam, atque suo modo ad hierarchiam pertinent, sed tantum jure ecclesiastico.

Patet autem, ex superius dictis in decursu hujus Tractatus, potestatem hierarchicam, ratione characteris spectatam, eandem esse in omnibus individuis ejusdem ordinis. Unde omnes episcopi, rite ordinati seu consecrati, parem habent potestatem ordinis, sine ulla distinctione sedium, metropolitaram, patriarcharum, vel etiam papæ : idem omnino dicendum est de presbyterorum, diaconorum cæterorumque clericorum potestate vi ordinationis accepta.

Hæc potestas vi sacramenti Ordinis accepta, est inamissibilis : eo sensu coerceri potest quod illicitè, non vero invalide exerceretur. Unde episcopus interdictus, excommunicatus, degradatus, scandalosus, apostata, valide confirmat, valide ordinat, servatis aliunde servandis; sacerdos valide consecrat, Extremam-Uctionem administrat, etc. De officiis singulorum Ordinum in proprio eorum loco diximus.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE HIERARCHIA JURISDICTIONIS.

Jurisdictio in genere est potestas regendi subditos. Alia est ecclesiastica et alia civilis. Jurisdictio ecclesiastica est potestas regendi subditos in ordine ad salutem, et jurisdictio civilis, potestas eos regendi in ordine ad res sæculares, et ad reipublicæ gubernationem respicit.

Jurisdictio ecclesiastica, licet cum potestate ordinis intime conjuncta, ab illa tamen multum differt. Potestas enim ordinis per consecrationem confertur, secundum suam substantiam est inamissibilis et habet pro objecto sacrificium, sacramenta, consecrationes et benedictiones : potestas vero jurisdictionis per hominis injunctionem confertur, et ei cui confertur non adhæret immutabiliter et habet pro objecto fidelium gubernationem.

Dividitur in voluntariam et contentiosam, et in ordinariam et delegatam.

Jurisdictio voluntaria ea est quæ per se in solos benevolentes exercetur, ut potestas a peccatis absolvendi; contentiosa etiam in invitos exercetur, v. g., potestas censuras ecclesiasticas ferendi, clericos ab officiis amovendi, etc.

Jurisdictio ordinaria est illa quæ alicui ratione dignitatis vel officii competit : delegata vero quæ alicui per alterius commissionem datur.

Jurisdictio ecclesiastica non per ordinem, sed per missionem conceditur, et vera esse non potest, nisi legitime descendat ab Apostolis, quibus Christus dixit : *Sicut misit*

me Pater, et ego mitto vos, Joan. xx, 21 : necessario igitur supponit assignatos esse subditos qui gubernentur ac regantur. Talem fuisse voluntatem Christi patet non solum ex constanti traditione, sed ex natura rei; si enim omnes episcopi et presbyteri, valide ordinati, diversas ordinis sui functiones ubique pro libitu exercere possent, intolerabilis existeret confusio totam conturbans Ecclesiam : sicut ergo in societate civili bene ordinata, singuli magistratus, legitime constituti, speciales habent subditos quibus regendis præponuntur, ita sit in Ecclesia necesse est.

Cum utraque potestas, ordinis scilicet et jurisdictionis, non eadem acquiratur via, una ab altera separari potest, et de facto frequenter separatur. Episcopus canonice electus, confirmatus et possessionem sedis adeptus, episcopalem habet jurisdictionem eamque valide et licite exercere potest, licet non consecratus; functiones vero ordinis valide exercere nequit, defectu characteris.

E contra, episcopus consecratus qui sedem non obtinuit, vel eam abdicavit, vel ab ea canonice depositus fuit, actus ordinis valide exerceret, non item actus jurisdictionis : qui vero ordinem et jurisdictionem simul habet, omnes actus et ordinis et jurisdictionis valide ac licite intra limites sibi assignatos exercet.

Jurisdictio in genere a Christo fuit instituta, et ab eo per legitimos pastores usque ad ultimas generationes transmitti debet; sed modus eam transmittendi et dividendi est humanus atque variari potest.

In Tractatu de vera Ecclesia probavimus Romanum pontificem, B. Petri successorem, jure divino universalem habere jurisdictionem, ejusque prærogativas ab ea jurisdictione fluentes exposuimus. Ostendimus etiam episcopos legitime institutos jurisdictionem in totam diocesim sibi assignatam a Christo probabiliter immediate accipere. Sed, præter summum Pontificem et episcopos, qui jure divino hierarchiam jurisdictionis constituunt, alii jure ecclesiastico ad eam juxta varios gradus concurrunt, et sunt, in primo ordine, cardinales, legati, patriar-

chæ, primates, metropolitæ, vicarii apostolici, coadjutores, suffraganei, administratores et chorepiscopi; in secundo ordine, prælati inferiores, vicarii generales, canonicorum capitula eorumque dignitates, vicarii capitulares, parochi, et cæteri clerici.

Cum autem plura dicenda sint de episcopis, canonicis et parochis, de iis agemus in triplici sectione cui quartam addemus de aliis ad hierarchiam jurisdictionis pertinentibus.

SECTIO PRIMA. — De Episcopis.

Dicemus 1° de legitima eorum constitutione; 2° de eorum translatione et renuntiatione; 3° de eorum dignitate et privilegiis; 4° de eorum potestate; 5° de eorum residentia; 6° de aliis eorum muneris officiis; 7° de eorum vicariis.

P. I. — De legitima Episcoporum constitutione.

Ad episcopum legitime constituendum tria sunt necessaria, nimirum electio, institutio et ordinatio.

Electio Episcoporum.

Electio, prout in jure accipitur, est designatio personæ ad certum officium promovendæ, suffragiis plurium capitulariter vel collegialiter facta. Duplex distinguitur : *collativa*, qua electores per seipsos immediate conferunt officium : sic cardinales summum conferunt pontificium; et *confirmativa*, quæ scilicet confirmatione indiget ut officium conferatur : talis est electio episcopi a clero vel a capitulo facta.

1° Certum est in primis Ecclesiæ temporibus sacros ministros a plebe christiana simul et a clero fuisse electos, ut patet exemplo successoris Jadaë, Act. i, 23, et septem diaconorum, Act. vi, 3; Apostoli enim dixerunt : *Considerate ergo, fratres, viros ex vobis boni testimonii septem quos constituimus super hoc opus... Placuit sermo coram omni multitudine, et elegerunt Stephanum, etc.*

2° Statim ac episcopus defunctus sepulturæ fuerat tra-

ditus, ad electionem successoris ejus procedebatur, ne, cum animarum detrimento, sedes diutius vacua remaneret: plebis et cleri ecclesie vacuæ consensus exquirebatur, ut innumris constat testimoniis Patrum, et factis in Historia ecclesiastica relatis.

3° Concilium Chalcedonense statuit, anno 451, canone 25, intra tres menses ordinationes episcoporum faciendas esse, nisi inexorabilis necessitas tempus ordinationis procrastinari suaderet.

Hunc canonem in memoriam revocat *S. Greg. Magnus* l. 7, Epist. 15; eum renovant concil. Vernense anno 755, can. 17; concil. Ravennense anno 878; et in concilio Lateranensi IV Innocentius III dicit: « Statuimus ut » ultra tres menses cathedralis vel regularis ecclesia » prælato non vacet. » Decretal. l. 1, tit. 6, cap. 41.

4° Non raro desideria principum electionem prælatorum determinabant: sic ad votum Theodosii Magni Nectarius patriarcha Constantinopolit. ordinatus est, et Arcudius, rogante clero et populo, Joannem Chrysostomum successorem ejus nominavit.

5° Facultas episcopum eligendi soli clero reservata est: populus tamen convocabatur, non ad eligendum, sed ad consentiendum: « Sacerdotum quippe est electio, et fi- » delis populi consensus adhibendus est, quia decendus » est populus, non sequendus, » inquit papa Stephanus apud *Gratianum*, Decret. 1^a part., dist. 63, can. 12. Electio deinde ad solum transit capitulum versus sæculam decimum tertium.

6° Magistratus et principes sæpe non modicam habebant partem in electione episcoporum, maxime pro sedibus primariis; vel nominationem sibi arrogabant, vel electionem dirigebant aut imperabant.

Pluries Sedes Apostolica pro libertate electionum fortiter reclamavit, episcopos sic irregulariter electos repulit, alios deposuit, electiones sibi reservavit, et inde utramque potestatem dissensiones bono regni et Ecclesie adversantes.

Hinc origo concordatorum quæ inter summos Pontifi-

ces et principes christianos variis temporibus inita fuerunt, ut in Tractatu *de Ecclesia* retulimus.

7° « Triplex est duntaxat via juridicæ electionis: per » inspirationem Spiritus sancti; per scrutinium et per » compromissionem: » sunt verba concilii Lateranensis IV, can. 24.

Per inspirationem, ut in sæculis aureis non semel accidit: sic divinitus electi sunt Fabianus papa, Nicolaus Mirensis episcopus, Ambrosius Mediolanensis, Eucherius Lugdunensis, Anianus Aurelianensis, etc.

Per scrutinium, et tunc omnes qui jus ad electionem habent, et præsentés sunt saltem in civitate, convocandi sunt sub pœna nullitatis ad nutum contempti pronuntiandæ; singulorum præsentium suffragia colliguntur, et majori parte fit electio, quæ, semel manifestata, est irrevocabilis: *Publicato scrutinio, variare nequeunt electores*. Decretal. lib. 1, tit. 6, cap. 5, 8.

Per compromissionem, si nempe electores convenient se habituros pro legitimo episcopo quem unus, duo vel tres, etc., elegerint, ut videre est in Decretal. l. 1, tit. 6, cap. 30, et in aliis juris canonici locis.

8° Lutherani et Calvinistæ arbitrantur sacrorum ministrorum, ideoque episcoporum ubi sunt episcopi, electionem ad clerum et populum jure divino pertinere, idque probare conantur exemplo Mathiæ et septem diaconorum. Sed 1° illa exempla præceptum non involvunt; 2° constans Ecclesie traditio et interpretatio populi concursum essentialem non esse docet; 3° concilium Trid., sess. 23, can. 7, dicit: « Si quis dixerit ordines » ab ipsis (episcopis) collatos sine populi vel potestatis » sæcularis consensu aut invocatione, irritos esse; ana- » thema sit. » Ergo.

Confirmatio seu institutio Episcoporum.

Electione terminata, decretum ad metropolitanum mittendum statim conficiebatur, et omnes electores ei subscribebant.

Metropolitanus decretum sibi delatum examini subiebat, et, eo regulis canonicis congruente reperto, ad institutionem et consecrationem electi procedebat, quem admodum in Tractatu *de Ecclesia* diximus.

Nunc apud nos et in pluribus aliis regnis electioni successit nominatio regia, virtute concordatorum inter summos Pontifices et principes sæculares initorum. Institutio autem, paucissimis forsitan exceptis sedibus in Oriente, universim petenda est a Romano pontifice, qui dat electo vel nominato, in Bulla confirmationis, facultatem suum eligendi consecratorem.

Ordinatio seu consecratio Episcoporum.

1° Consecratio episcopi fieri debet die dominica, vel natalitia Apostolorum, vel etiam alio die festivo, si summus Pontifex hoc specialiter indulserit. Conveniens est, inquit Pontificale, ut tam consecrator quam electus præcedenti die jejuent.

2° Ex concilio Nicæno I, canone 4, Carth. III, can. 39, et perpetuo more apud Græcos et Latinos recepto, ad consecrationem episcopi tres alii requiruntur episcopi: existit ergo præceptum ecclesiasticum, obligans sub mortali, ut episcopus aliter non consecratur. *In hoc omnes consentiunt.*

3° Omnes pariter fatentur episcopum ab unico episcopo ex dispensatione summi Pontificis valide et licite ordinari posse; sæpe enim Romani pontifices hujus generis dispensationes concedunt ad consecrandos episcopos in missionibus extraneis, ubi tres episcopi difficile congregari possent: tunc consecrator a duobus presbyteris assistitur. Unde si Christus voluit tres episcopos ad consecrationem episcopi necessarios fore, dicendum est eum statuisse ut ex dispensatione Pontificia unus sufficeret, sicque minister extraordinarius esset, velut presbyter respectu Confirmationis.

4° Nunc igitur quæstio est an consecratio facta ab unico episcopo, sine summi Pontificis dispensatione, sit nulla,

an vero tantum graviter illicita. P. *Morinus* et *Tournely* eam habent ut nullam atque iterandam. Alii multo communius, et, ut nobis videtur, probabilius, contendunt eam esse tantum illicitam. Nam 1° « plures in sacra antiquitate occurrunt antistitum ordinationes ab uno tantum episcopo peractæ, quæ redarguuntur quidem ut illicitæ, sed minime rejiciuntur ut irritæ ac nullæ; » *Bened. XIV*, de Synodo diœces, l. 13, cap. 13, n. 4. 2° concil. Carth. IV, can. 2, jubet ut duo episcopi *librum Evangeliorum* super cervicem electi teneant, reliqui omnes episcopi, qui adsunt, manibus suis caput ejus tangant, *et uno super eum fundente benedictionem*. 3° In Pontificali Romano unus dicitur consecrator, et duo alii vocantur tantum assistentes. Ergo. Vide *Billuart*, disert. 4, art. 3; *Bened. XIV*, loco citato; *Devoti*, t. 1; *Thomassin*, *Cabassut*, *Van-Espen*, *Juénin*, etc.

Abs re non est hic annotare ea quæ in actu consecrationis promittuntur, ab episcopis omnino tenenda esse.

P. II. — *De translatione et renuntiatione Episcopi.*

1° Inter sacerdotem qui creatur episcopus et ipsius ecclesiam sublimis inquit contractus matrimonio comparatus et qui, ex natura sua, est perpetuus: sola igitur summi Pontificis auctoritate episcopus semel institutus ab una ecclesia in aliam transferri potest, ut statuitur in Decreto, part. 2, causa 7, can. 38, et in Decretal. l. 1, tit. 7, de *Translatione episcopi*.

2° Duæ autem generatim assignantur in jure causæ justæ transferendi episcopum, scilicet necessitas et Ecclesiæ utilitas: unde regulas ecclesiasticas bene non intelligunt qui negant hujusmodi translationem licite fieri posse, quoties communis utilitas vel necessitas id persuadet.

3° Translatio episcopi regulariter fit a minore ad majorem ecclesiam, ut supponit *Innocentius III*, in Decretal. tit. de *Translatione episcopi*, modo citato, cap. 1. Attamen, ob causas particulares, translatio fit interdum ad aliam ecclesiam quæ non est major, et referuntur exempla trans-

lationis archiepiscoporum ad ecclesias episcopales, nec improbantur quando cessio non facta est per fraudem, v. g., ad obtinendum episcopatum archiepiscopatu derelicto locupletiolem.

4° Episcopus nominatus et confirmatus, nondum consecratus, ad aliam sedem transferri non potest invitus, quia nemo invitus in episcopum consecrari potest; sed in eo casu dignitati episcopali omnino cedere debet, allegando se nunquam consecrari velle in episcopum. Ast consecratus, ex rationabili causa, potest a Papa transferri invitus ad aliam ecclesiam, ut fuse probat *Ferraris*, v° *Episc.*, art. 3, n. 52, ex jure canonico et ex multorum suffragio.

5° Quando episcopus sciens et volens transfertur, prior ipsius sedes vacat a die quo Papa de translatione pronuntiat in consistorio; non vero, ut quidam voluerunt, a die quo accipit possessionem novæ ecclesiæ. Item ubi episcopus sedi suæ simpliciter renuntiat, titulum suum amittit per ipsam et solam summi Pontificis acceptationem. Attamen in utroque casu jurisdictio remanet penes episcopum translatum vel renuntiantem, « quoadusque renuntiatum ipsi fuerit rescissum jam in consistorio fuisse » vinculum quo ecclesiæ obstringebatur. Eo autem nuntio » ad ipsum perlato, abdicare illico se debere exercitio » juscumque jurisdictionis, hancque universam in capitulum transferri statutum est. » Ita se habet *Bened. XIV*, de Synod. diœces., l. 13, cap. 16, n. 10.

6° Ut renuntiatio sit valida, duæ necessariae sunt conditiones, scilicet, 1^a, ut sit libera, non vero per dolum, fraudem aut metum extorta; 2^a ut a summo Pontifice sit acceptata et acceptatio sufficienter manifestata. Decretal. l. 1, tit. 7, et toto titulo 9, de *Renuntiatione*.

Ut autem renuntiatio sit licita, procedere debet ex causa gravi: causæ a canonistis recognitæ tanquam sufficientes sunt conscientia criminis, debilitas corporis, defectus scientiæ, malitia plebis, grave scandalum, irregularitas personæ. Decretal. l. 1, tit. 9, cap. 10. Sæpius hujusmodi causæ reddunt demissionem non solum permissam, sed

obligatoriam, et generatim quoties episcopus aliter bono suæ ecclesiæ providere non potest.

P. III. — *De episcopi dignitate et privilegiis.*

1° Ostendimus episcopos simplicibus presbyteris sua ordinatione esse superiores: constat eos Apostolorum esse successores, et semel canonice institutos, plenam habere jurisdictionem in tota diœcesi, summo Pontifici subordinatam. Nomen episcopi est Græcum, idem significans ac Latine speculator; et quamvis olim commune fuerit episcopis et sacerdotibus, ut quidam volunt, sicut voces *seniores* et *presbyteri* ad episcopos et sacerdotes sæpe adhibitæ fuerint, nihilominus certum est inter eos semper fuisse distinctionem, etiam tempore Apostolorum. Unde Conc. Trid., sess. 23, can. 7: « Si quis dixerit episcopos non esse » presbyteris superiores, vel non habere potestatem con- » firmandi et ordinandi, vel eam quam habent illis esse » cum presbyteris communem... anathema sit. »

2° Episcopus dicitur ordinarius, quia ordinariam in sua diœcesi habet jurisdictionem; et diœcesanus, respectu civitatis et territorii sibi subjecti; ac suffraganeus, respectu metropolitani cui subicitur; ipsius ecclesia appellatur cathedralis, quia in ea est ipsius sedes episcopalis seu cathedra.

3° Valde controvertitur inter theologos an Christus omnes Apostolos ordinaverit episcopos, ut videre est apud *Bellarminum*, de Romano pontifice, l. 4, cap. 13; *Bellarminus*, *Turrecremata*, *Barbosa* et alii docent solum B. Petrum a Christo immediate consecratum fuisse episcopum, et ipsum alios ordinavisse Apostolos; nituntur cap. 2, dist. 68 primæ partis Decreti Gratiani, ubi legitur: « Beatus Jacobus qui Justus dicebatur, et, secundum carnem, frater Domini nuncupatus est, a Petro, Jacobo et » Joanne apostolis est ordinatus. » Alii vero, et generatim Galli, contendunt omnes a Christo immediate et simul ordinatos fuisse, probabiliter in ultima cœna, quando Christus dixit: *Hæc quotiescumque feceritis, in mei me-*

moriam facietis; vel post resurrectionem, quando insuflavit super eos et dixit: *Accipite Spiritum sanctum; quorum remiseritis*, etc. Unde auctor Quæst. ex Veteri et Novi Test. inter opera *S. Aug.* App. ad t. v: « Nemo ignorat » episcopos ecclesiis Salvatorem instituisse; ipse enim » priusquam in cælo ascenderet, imponens manus Apostolis, ordinavit eos episcopos. » Quidquid sit, constat episcopos esse Apostolorum successores, et, ratione Ordinis, cardinalibus non episcopis, presbyteris et diaconis præstare, quia multa possunt quæ cardinales facere nequeunt.

4° Episcopus semel valide consecratus, etiam schismaticus, vocatur a Papa, *venerabilis frater*, ut ostendit *Bened. XIV*, in Const. *In postremo*, diei 2° octob. 1756, § 2°. Ab aliis, sive laicis, sive clericis, dicitur etiam ante consecrationem, *Illustrissimus, Reverendissimus*, et tituli, *Magnitudinis, Celsitudinis, Amplitudinis*, ei tribuuntur, gallice, *Monseigneur*, et *Votre Grandeur* vel *Sa Grandeur*.

Lex diei 18 *germinal an x* (8 aprilis 1802), art. 12, sic habet: « Il sera libre aux archevêques et évêques d'ajouter à leur nom le titre de citoyen ou de monsieur. » Toutes autres qualifications sont interdites. » Mos tamen antiquus prævaluit, et tituli olim usitati ubique apud nos tribuuntur episcopis, non solum a fidelibus, sed a magistratibus et ab ipsis gubernii ministris, dicentibus eos *legaliter* non esse debitos, sed ex benevolentia concedi.

5° Episcopi semel consecrati ubique gentium habent locum a sacerdotibus et ab ipsis protonotariis Apostolicis distinctum, quod Pius II, Const. *Cum servare*, ad episcopos cathedralium auctoritate Apostolica electos et confirmatos extendit.

6° Episcopus titularis, qui canonicatum vel dignitatem in aliqua ecclesia retinet, cunctis aliis canonicis et dignitatibus etiam ipso antiquioribus præcedere debet, ex variis Cong. Rit. decisionibus. *Ferraris, v^o Episc.*, art. 4, n. 2.

7° Episcopus prior ad episcopatum promotus alteri post ipsum promotus, etsi digniori vel illustriori, præcedere

debet, ex decisione ejusdem Cong. diei 21 martii 1609. Inter suffraganeos, sive Latinos, sive Græcos, alia non habenda est ratio, cæteris paribus, quam promotionis ad episcopatum. Sic definiit Cong. de Propaganda fide, die 16 feb. 1630.

8° Episcopus, in sua ecclesia vel diœcesi, omnibus aliis episcopis et archiepiscopis, solo metropolitano suo excepto, præferendus est, ex decreto Cong. Rit. diei 10 januarii 1609; sed ex urbanitate, juxta eandem Cong., extraneos in sua diœcesi honorare debet.

9° In concilio provinciali præcedentia episcoporum statuenda est secundum tempus ordinationis, non secundum ecclesiarum dignitatem. Ita decrevit Cong. Concilii, die 19 aprilis 1596.

10° Ex concilio Trid., sess. 25, cap. 17 de Ref. et ex variis sacrarum Congregationum decretis, consistat episcopum in sua ecclesia et diœcesi omnes sæculares, etiam principes, præcedere debere, ut longe et solide probat *Pignatelli*, referente *Ferraris, v^o Episc.*, art. 3, n. 8.

11° Episcopus, in sua ecclesia, in sublimiori loco sedere debet, ut habetur in Decreto, 1^a part., dist. 95, can. 10. In omnibus diœcesis suæ ecclesiis, quantumvis exemptis aut privilegiatis, est honorandus; in choro; in capitulo, in processionibus et aliis actibus publicis primus locus et prima sedes ipsi danda est, ut decrevit sacra Rituum Cong. die 6 decembris 1613. Pulchriorem et majorem habere debet sedem quam gubernator civitatis, non tamen rubri coloris, ex decisione ejusdem Cong. diei 3 octobris 1613: quæ limitatio in Gallia non servatur. Vide etiam Concil. Trid., sess. 25 de Reform., c. 6.

12° Sedes episcopi debet esse fixa et immobilis, apud parietem contra altare constituenda, ad cornu evangelii collocanda, cum decenti ornamento paranda, habens hinc et inde sedes seu stallas pro dignitatibus et canonicis episcopo adstituris. Hæc a S. Cong. Rituum in variis decretis fuerunt statuta et Cæremionali Episcoporum, l. 1, c. 13, concordant. Si chorus modo romano sit disposito, vulgo *à la romaine*, sedes episcopalis e regione altaris parieti

applicabitur, ita ut episcopus in ea sedens, respiciat recta linea mediam altaris partem, habens hinc et inde sedilia canonicorum.

13° Eadem Cong. definiit, die 9 maii 1606, episcopum posse tamen exigere ut sedes sibi erigatur extra chorum in ecclesia, ubicumque voluerit, modo et pro canonicis etiam præparentur loca.

14° Solus episcopus private celebraturus paramenta in altari accipere potest, et duos habere ministros superpelliceis indutos præter tertium, clericum vel laicum, communi veste indutum. S. Cong. Rit. 7 julii 1608.

15° Episcopus in omnibus diœcesis suæ ecclesiis, quantumvis exemptis, divina celebrare potest officia in pontificalibus, cum sua dignitatum et canonicorum assistentia, et per alios celebrare facere; S. Cong. Rit. 26 julii 1600. In omnibus ecclesiis intra fines suæ diœcesis existentibus, dum ibi celebrat, aut, quacumque ex causa, missæ aut vesperis solemnibus interest, potest sibi assumere suos canonicos assistentes: ad ipsum pertinet confessionem in principio missæ facere, incensum imponere et benedicere, ac benedictionem post missam aut vesperas dare. Cong. Rit. 7 feb. 1604.

16° Eadem Cong. definiit, die 23 nov. 1612, non decere ut episcopus celebrans prælatos, canonicos et alios quoscumque thurificet, et aqua benedicta aspergat.

17° Episcopo celebranti assistere debet prima dignitas in ordine presbyterali constituta, quocumque nomine appelletur, ex decreto Cong. Rit. 7 aug. 1610. Si episcopus extra cathedralem in pontificalibus celebrare velit, secum ducere potest, in quamcumque ecclesiam suæ diœcesis, aliquos de capitulo qui sibi assistant et ministrent, etiamsi in ea ecclesia sufficiens sit numerus presbyterorum, quia semper habere debet pro assistentibus digniores et honoratiores. Sic variæ Cong. Rit. decisiones a *Ferraris* citatæ, v° *Episc.*, art. 4, n. 32 et 33.

18° Eadem Cong. definiit, 20 feb. 1627, quod in publicis processionibus episcopus incedere non debeat inter dignitates, sed solus, cum cappa et biretto, post

reliquiam aut imaginem, si deferatur, nisi existat consuetudo in contrarium.

19° Si episcopus junior ad archiepiscopatum promoveatur, alios antiquiores se præcedit; et si antiquior post juniorem ad archiepiscopatum evehatur, junior prius archiepiscopus factus præcedentiam retinet, ut plurimi docent apud *Ferraris*, *ibid.*, n. 43 et seq.

20° Episcopi est abusus circa ritus et cæremonias corrigere et cuncta ad normam Cæremonialis reducere; *Gardellini*, n. 436. Item abusus tollere etiam in ecclesiis regularium. *Id.* 2293, ad 5.

21° Ad episcopum *privative* pertinet indicere, regulare, prohibere processiones publicas, *de consilio non de consensu* capituli, etiam quoad processiones una vice faciendas. Vide apud *Ferraris*, v° *Process.*, n. 14 et 15, quæ processiones reputandæ sint publicæ. Circa processiones locis speciales, sine concursu capituli faciendas, episcopus statuere potest, etiam consilio capituli non requisito. Plures apud *Gardellini* citantur S. R. Cong. decisiones, v° *Process.*

22° Episcopo quædam ad majus Ecclesiæ decus jubenti canonici cathedralis parere debent, ex decisione S. R. Cong. 2 decemb. 1673.

23° Episcopus pontificaliter celebrans prohibere potest ne interim missæ privatæ celebrentur. *Eadem S. Cong.* 28 aug. 1665. Data benedictione post concionem, iterum benedicit, missa expleta. *Ead. S. Cong.* 14 nov. 1676.

24° Pontificalia extra suam diœcesim exercens, uti debet faldistorio, nec ei licet sedere in cathedra sub baldachino, etiam annuente episcopo loci. S. R. Cong. 29 jan. 1636 et 6 maii 1706.

25° Episcopus privatim benedicere non potest in process. Corporis Christi, neque feria 6^a in Parasceve. *Ead. S. Cong.* 26 jan. 1638 et 18 sept. 1666.

26° Episcopus divinis officiis cum rochetto et mozetta assistens, sedere debet, non in sede episcopali, sed in primo stallo, sine assistentia, ex variis S. R. Cong. resolutionibus, apud *Gard.* n. 927, 1430 et 2351, ad 3^{am}.